

ZÁVODNÉMU VÝBORU SAVU

(16. XI. 1945)

Odvolávajúc sa na Váš prípis zo dňa 5. X. 1945, v ktorom na základe zápisničného materiálu žiadate o odstránenie vládneho komisárstva pre Slovenskú akadémiu vied a umení a povolenie normálneho chodu pod vedením býv. gen. tajomníka univ. prof. dr. Ludovíta Nováka, zamietam obe tieto žiadosti ako neodôvodnené. *Na odôvodnenie uvádzam iba tie momenty, ktoré sú rozhodujúce pre odmietnutie.*

1. Povereníctvo pre školstvo a osvetu ustanovilo komisára pre SAVU, resp. dosadilo reorganizačnú komisiu SAVU po zrelom uvážení veci. Je síce pravda, že predsedníctvo SAVU zamestnávalo vo svojom ústave aj ľudí nežiadúcich býv. režimu, ale súčasne sa kompromitovalo pred celou slovenskou verejnosťou tým, že vydalo knihu dr. Polakoviča, známeho fašistického ideológa, ako aj články dr. F. Ďurčanského a dr. Polakoviča v časopise Carpathica slovacca, ktoré ťažko poškodzujú česť slovenského národa pred verejnosťou Republiky a demokratického zahraničia. Okrem toho v predsedníctve SAVU sedel človek tak ťažko kompromitovaný ako je dr. F. Šubík, známy svojimi fašistickými a vedecky nepodloženými výroky pri nemeckom protisovietskom štvaní i výhražnými výroky proti celej slovenskej inteligencii. Z týchto príčin muselo byť predsedníctvo SAVU suspendované z činnosti bez rozdielu jednotlivých členov, ktorí spoločne berú zodpovednosť za činnosť Akadémie, a na jej čelo bol dosadený dr. Bakoš ako vládny komisár na prechodnú dobu.

2. Povereníctvo pre školstvo a osvetu pokladá za nezlučiteľné s čťou slovenského národa, aby jej základný zákon bol schválený snemom býv. slovenského štátu a podpísaný tzv. prezidentom dr. J. Tisom ako jej protektorom. Okrem toho zákon o zriadení SAVU obsahuje ustanovenia prezradzujúce uplatne-

nie vodcovského princípu, ktorý je nezlučiteľný s duchom ľudovodemokratického právneho zriadenia. V tomto povedomí chystá tunajšie Povereníctvo nové nariadenie o ustavení SAVU. Podľa chystaného nariadenia prvých členov SAVU menuje prezident Republiky a členstvo si po vymenovaní zo svojho stredu vyvolí predsedníctvo, rátajúc do toho i generálneho tajomníka. Týchto členov vymenuje PŠO na návrh Umeleckej a vedeckej rady, a preto nehodlá vplývať na jeho návrhy tým, že by mimoriadnym zásahom ustanovilo univ. prof. dr. Nováka prechodne za gen. tajomníka SAVU.

3. Povereníctvo pre školstvo a osvetu pokladá za kompetentné pre vedenie SAVU, pre stanovenie jeho dočasného pracovného a nakladateľského plánu, pre prijímanie a prepúšťanie zamestnancov jedine predsedníctvo SAVU, ktorého právomoc vykonáva vládny komisár pre SAVU dr. Bakoš. Závodnému výboru pripadá podľa toho právomoc podľa smerníc atď. s obmedzením podľa § 2, odst. 2, platným pre verejnoprávne korporácie, a odst. 3, bod C.

Toto dávame súčasne na vedomie ÚRO ako Vášmu nadriadenému úradu.

Povereník:
L. Novomeský

Zápisnicu ZV ROH SAVU poslal Novomeskému so žiadosťou o stanovisko PŠO predseda SNR J. Lettrich 6. X. 1945. Povereník školstva mu 16. XI. odoslal odpis listu Závodnému výboru a dodáva navyše, že ZV „značne presahuje svoju právomoc, keď vyslovuje požiadavky ohľadne ustanovenia generálneho tajomníka, čo prakticky znamená aj určovanie ideového zacielenia Akadémie. Pre verejnoprávne korporácie, akou nesporne SAVU je tak podľa starého ako aj podľa novonavrhovaného štatútu, pre ZV platí ustanovenie o tom, že činnosť závodných výborov je obmedzená na hájenie a zabezpečenie hospodárskych, sociálnych a kultúrnych záujmov a na dozor na dodržiavanie predpisov o ochrane práce. Okrem toho priamo sa nakazuje závodným výborom zdržovať sa samostatného zasahovania do správy a vedenia podniku, závodu, ústavu a úradu.“

SNR schválila nariadenie o SAVU 8. II. 1946. Návrh

predniesol L. Novomeský, odôvodnenie M. Chorváth. Orgán DS Čas sa 31. I. 1946 postavil proti obnoveniu SAVU, lebo vraj stačí celoštátna inštitúcia, atď.

PhDr. Ludovít Novák (nar. 1908), jazykovedec. Po štúdiách v r. 1933-38 pracovník Jazykov. odboru MS, 1938-43 gen. tajomník Slovenskej učenej spol., 1943-45 SAVU, pedagóg FFUK, po 1948 dočasne penzionovaný. V 60. rokoch pôsobil na Pedag. fak. v Trnave, v 70. r. na Filoz. fak. v Prešove. Od 1969 DrSc.

O dr. Františkovi Šubíkovi (v poézii známy ako Andrej Žarnov) sa Novomeský na požiadanie Povereníctva vnútra 13. XII. 1945 vyjadril: „Voči kolegom spisovateľom choval sa vždy korektne... viem i z vlastnej skúsenosti, že aj vo funkcii podpredsedu Spolku slov. spisovateľov, aj na základe svojho spoločenského postavenia, intervenoval za ľuďmi stíhaných alebo uväznených.

K názorovému konfliktu medzi ním a ostatnými došlo po jeho návrate z Katyne pre prejav o Katyni a o slovenskej inteligencii, ktorá s nedôverou prijímala idey nemeckej propagandy v tejto veci. Osobne sa poznám s Andrejom Žarnovom mnoho rokov. Zo všetkých skúseností, ktoré som s ním mal, vyčítal by som mu len to, že svojou autoritou, svojou vážnosťou a dobrým básnickým menom kryl absurdné a národu koniec koncov nebezpečné tendencie, o ktorých pri svojom vzdelaní mohol vedieť, že budú pôsobiť škodlivo, a potom spomínaný už prejav o Katyni, ku ktorému sa dal strhnúť z príčin mne neznámych. Mal som možnosť s ním hovoriť hneď po tom prejave. Sám uznal, že i keby bola pravda o Katyni taká, ako ju udával, ide len o zlomok výčínov, ktoré Nemci popáchali v Poľsku, o čom vedel z vlastnej skúsenosti.“